

SPRAWOZDANIA

SPRAWOZDANIE Z POBYTU NA II ZJEŹDZIE EUROPEJSKICH MIKOLOGÓW W PRADZE W 1960 R.

W okresie od 28 sierpnia do 4 września 1960 r. odbył się w Pradze Drugi Zjazd Europejskich Mikologów, w którym wzięło udział ponad 200 uczestników z różnych krajów Europy (16), a nawet z Ameryki Północnej.

Z Polski wzięła udział w Zjeździe stosunkowo liczna grupa naukowców, bo aż 6 osób, mianowicie: mgr S. Czyżewska, mgr B. Gumińska, doc. dr A. Nespiak, doc. dr A. Skirgiełło, doc. dr W. Truszkowska i mgr H. Zarzycka.

Gospodarze czechosłowaccy pomyśleli o tym, aby ułatwić swoim różnojęzycznym gościom zaznajomienie się oraz nawiązanie bliższych kontaktów i zorganizowali w tym celu powitalną kolację. Dopiero następnego dnia zaczął się właściwy Zjazd, który składał się z części kameralnej (dwa posiedzenia referatowe i wystawa grzybów) oraz części terenowej (objazd terenów szczególnie interesujących z mikologicznego punktu widzenia). Posiedzenia referatowe odbyły się dwukrotnie, pierwszego i ostatniego dnia.

Program posiedzeń Zjazdu był tak wypełniony, że tylko część zgłoszonych referatów mogła być publicznie referowana (między innymi wszystkie referaty polskie).

Powielone streszczenia wszystkich referatów zostały uprzednio rozdane uczestnikom Zjazdu, natomiast w trakcie posiedzeń odczytywano skróty w jeszcze jednym języku obcym. Referaty dotyczyły biologii, ekologii i fizjologii grzybów, różnych zagadnień z zakresu systematyki, fitopatologii a także geografii, zbioru i ochrony grzybów.

Z zakresu biologii i ekologii grzybów poruszono zagadnienia analizy mikologicznej korzeni *Populus euramericana marilandica* Bosc. (W. Truszkowska, Wrocław), mikoryzy drzew i krzewów w strefie stepu na Ukrainie (M. J. Zerowa, Kijów), owocowania *Coprinus bisporus* J. E. Lange w kulturze (E. Bille Hansen, Kopenhaga) oraz przystosowania grzybów do życia podziemnego (J. Ramsbottom, Anglia). Ponadto zostały wygłoszone dwa referaty, których streszczenia nie były nadesłane do komitetu organizacyjnego, a mianowicie: o stosunku symbiotrofów do mikro- i mikoflory ich ryzosfery (Z. E. Bekker i J. S. Lisina, ZSRR) i o wpływie mikroelementów na glebowe mikocenozy Dalekiego Wschodu i związek ich z endemiczną chorobą «Kaszyna Bieka» (Z. E. Bekker, J. S. Lisina i W. T. Wołkowa, ZSRR).

Na temat kryteriów systematycznych w odniesieniu do *Cantharellinae* mówił P. Heinemann (Bruksela), o ekologii i systematyce *Nidularia farcta* (Roth ex Pers.) Fr. — J. T. Palmer (Liverpool), o znajomości dużych gatunków *Stropharia* — E. H. Benedix (Dresden), na temat fauny grzybowej jako wskaźnika przy badaniach systematycznych — I. Eisfelder (Bad Kissingen).

Referaty z zakresu fitopatologii były tylko dwa: o masowym wystąpieniu *Cenangium abietis* (Pers.) Duby w Czechosłowacji w 1959 r. mówili A. Kalandra i B. Urošević (Zbraslav k. Pragi) oraz o spektrum grzybów na martwych siewkach w szkółkach leśnych — Vl. Jančařík (Zbraslav k. Pragi).

Obserwacje na temat grzybów kapeluszowych występujących w różnych zbiorowiskach leśnych przedstawił A. Nespiak (Wrocław), o wystąpieniu *Galeropsis desertorum* Vel. et Dvoř. na Węgrzech mówił L. Zeller (Budapeszt), o potrzebie ochrony grzybów i grzybowisk — A. Skirgiełło (Warszawa), o geograficznym rozszedzeniu kaukaskich rdzawnikowatych — V. I. Uljaniszczew (ZSRR). Dr M. Hallermeier (NRF) zademonstrował aparat do preparowania pięknych okazów zielnikowych. Dr H. Kreisel (Greifswald) wystąpił z projektem, aby rozpocząć badania nad poznaniem geograficznego rozmieszczenia grzybów w Europie. Dzięki temu projektowi powołano komisję złożoną z przedstawicieli Czechosłowacji,

Danii (przewodnictwo), Francji Anglii, NRF i NRD, która ma przygotować plan międzynarodowej współpracy na tym polu. Plan zostanie przedstawiony na III Zjeździe Europejskich Mikologów.

Część terenowa Zjazdu była zawczasu starannie przygotowana przez mikologów czeskich. Opracowali oni obszerne konспекty dotyczące odwiedzanych obiektów przyrodniczych, opublikowane w nr 2 czasopiśmie «Česká Mykologie» z roku 1960.

Trasa wycieczki zjazdowej przebiegała przez południowe regiony Czech oraz przez Morawy. Pierwszym obiektem na trasie był jeden z najstarszych rezerwatów czeskich — Puszcza Boubińska (Boubinský prales)— pierwotny las mieszany bukowo-jodłowy w górach Szumawy. Las ten dał nam obraz starego wspaniałego drzewostanu. W dolnych, wilgotniejszych partiach puszczy panują tam świerki o potężnych pniach, między nimi leżą olbrzymie powalone kłody, a prawie niewidoczne ścieżki, zdradliwie ukrywające szczątki spróchniałych drzew, zapadają się pod ciężarem przechodzących osób. Ogromna ilość rozkładającego się drewna, duże zacienienie i wilgotność gleby rzeczywiście stwarzają warunki sprzyjające rozwojowi niezwykle dużej liczby gatunków grzybów. Cała mikoflora Puszczy jest przedmiotem wieloletnich studiów dr J. Herinka; dr J. Kubička w opublikowanym przewodniku wymienił tylko gatunki najbardziej charakterystyczne. Wszyscy uczestnicy wycieczki nie żalowali fatygi, aby znaleźć jakiś interesujący okaz, niestety, wielkie zachmurzenie, a potem rzęsy deszcz uniemożliwiły w tym dniu wszelkie poszukiwania.

Lepiej powiodło się nam następnego dnia na bagnie Szalmanowickim «Červené blato»; stanowi ono rezerwat przyrody i należy do wielkiego kompleksu torfowisk (południowoczeskiej trzeciorzędowej niecki). Bagno jest dosyć płytkie (jego największa głębokość wynosi 6,70 m), o klimacie zimnym i wilgotnym, co odpowiednio wpływa na florę. W najbardziej pierwotnych jego częściach nie zmienionych przez gospodarkę człowieka (eksploatacja torfu lub obsadzanie świerkiem) pokazano nam zespół typu *Pinetum uncinatae* w trzech stadiach rozwoju, zależnie od poziomu wody gruntowej: *Pinetum uncinatae sphagnetosum*, *Pinetum uncinatae ledetosum* i *Pinetum uncinatae myrtilletosum*. W brzeźnych, podeschniętych częściach torfowiska następuje degradacja siedliska, gdyż *Pinus silvestris* wkracza na obszar zajęty przez *Pinus uliginosa* (= *P. uncinata*).

Na obszarze tego mało poznanego pod względem mikologicznym torfowiska występują gatunki grzybów typowe dla chłodnego, północnego klimatu, a związane z torfowiskami i torfowcami, jak np. *Galerina sphagnum* (Pers. ex Fr.) Kühn., *G. paludosa* (Fr.) Kühn., *Omphalina sphagnicola* (Berk.) Moser.

Interesujące torfowisko, mimo zwiedzania go w dużym tempie, zajęło nam dużo czasu; nie mogliśmy więc sobie pozwolić na dokładne poznanie nie mniej interesującego obiektu, jakim jest step serpentynowy koło Mohelna, leżący na powierzchni skał zwietrzałych i silnie zerodowanych.

Nieziemnie ostry i suchy mikroklimat oraz nieurodzajność stepu spowodowane są silnym pochyleniem zboczy jarów, fizycznymi właściwościami skał serpentynowych i silnym ich spękaniem. W wyniku współdziałania tych czynników powstają tam krańcowo kserotermiczne warunki umożliwiające osiedlanie się roślin stepowych lub kserofilnych. Na tym stepie R. Dvořák zebrał w latach 1929—30 aż 500 gatunków grzybów. Najbardziej interesujący z nich jest *Galeropsis desertorum* Velen. et Dvoř. Jednak poszukiwania okazu z tego gatunku w dniu naszej wycieczki utrudnił szybko zapadający zmrok. Nie słyszałam, aby ktokolwiek z uczestników znalazł ten grzyb.

Znakomicie natomiast udały się następnego dnia dwie wycieczki do pasma wzgórz — Las Ždanicki oraz do lasu Kapansko, co umożliwiło nam zebranie pięknych okazów grzybów. Wzgórze — Las Ždanicki — należą do średnio ciepłych i umiarkowanie suchych obszarów, przez które przebiega południowa granica zasięgu flory zachodniokarpackiej na pontyjsko-pannońskim obszarze Moraw. Z drzew występują tam głównie *Fagus sylvatica*, *Quercus sessilis*, *Carpinus betulus* oraz *Tilia cordata* i *T. platyphyllos*, *Betula alba*, *Quercus pubescens* i inne.

Spotykane są tam liczne termofile grzyby, jak *Amanita caesarea* (Scop. ex Fr.) Schr., *Russula meliolens* Quél., *Boletus regius* Krombh., *Boletus satanas* Lenz i wiele innych.

Las Kapansko stanowi fragment pasa leśnego Dúbrava z ciepłolubnymi dąbrowami (*Quercetum roboris stepposum* Soó *caricetosum* fristschii). Pojawiają się tam *Gyroporus castaneus* (Bull. ex Fr.) Quél. i *G. cyanescens* (Bull. ex Fr.) Quél.; natomiast na otwartych, piaszczystych przestrzeniach występują grzyby psammofile, *Endoptychum agaricoides* Czern., *Lycoperdon candidum* Pers., *Gastrosporium*

simplex Matt., *Pleurotus eryngii* (DC. ex Fr.) Quél., *Montagnea arenaria* (DC.) Zeller. Z innych również rzadkich gatunków można wymienić *Geastrum fornicatum* (Huds. ex Pers.) Hook in Curt., *Tuber aestivum* Vitt i *T. rufum* Vitt.

W drodze powrotnej do Pragi pokazano nam na wyżynie Czesko-Morawskiej w okolicy Ždaru piękny fragment mszystego lasu świerkowego. Mikoflora jego odznacza się dużym bogactwem grzybów i masowym występowaniem wielu gatunków typowych dla tego rodzaju lasów. Spotkaliśmy tam znane i u nas *Russula mustelina* Fr., *Amanita porphyria* (Alb. et Schw. ex Fr.) Secr., *A. muscaria* subsp. *regalis* (Fr.) Veselý, *Lactarius camphoratus* (Bull.) Fr., *Hydnellum zonatum* (Batsch ex Fr.) Karst. i wiele innych.

Ostatnia zjazdowa wycieczka odbyła się do najbliższych okolic Karlštejnu, gdzie na przeważnie wapiennym podłożu występuje roślinność o charakterze pontyjsko-pannońskim. Teren ten obfituje w ogromną ilość gatunków; M. Svrček opracowujący mikroflorę Karlštejnu zebrał już ponad 1400 gatunków, przeważnie *Macromycetes*.

Jednym z punktów programu Zjazdu było zwiedzenie wystawy grzybów w Brnie, która zasługuje na specjalną uwagę. Wystawiono ponad 700 gatunków grzybów, z czego 500 w stanie świeżym. Organizatorzy dali w ten sposób przegląd bogactwa grzybów zebranych na terenie Moraw. Nie brakowało gatunków tak interesujących jak *Battarrea phalloides* (Dicks.) ex Pers. i *Montagnea arenaria* (DC) Zeller. Grzybom mięsistym poświęcone były dwie duże sale i hall; różne zaś okazy głównie z rodzin *Polyporaceae* i *Stereaceae* umieszczono w sali grzybów niszczących drewno. Jedną z sal poświęcono zagadnieniom fitopatologii, inną urządzono pokazowo jako typową pracownię mikologiczną. Interesującą nowością dla żywienia wystawy była zorganizowana degustacja potraw przyrządzanych z grzybów rynkowych, tzn. grzybów dopuszczonych do sprzedaży w myśl przepisów Czechosłowackiego Kodeksu Żywnościowego. Potrawy przyrządzone były przez uczennice szkoły gastronomicznej.

Liczne modele, wykresy, fotografie i barwne oryginalne ryciny stanowiły wspaniałe uzupełnienie wystawy, nad przygotowaniem której pracowało 50 osób z dr Franciszką Šmardą i Karolem Křižem na czele.

Dla całokształtu sprawozdania chcę dodać, że według programu jedno popołudnie poświęcone było zwiedzeniu zabytków pięknej «Złotej Pragi». Oprócz tego uczestnicy Zjazdu mieli okazję zwiedzić zamek w Karlštejnie i obejrzeć malownicze, otoczone starymi murami miasteczka czeskie uznane za zabytki architektury, a leżące na trasie wycieczki.

W ostatnim dniu Zjazdu zebrał się przedstawiciele wszystkich krajów dla ustalenia miejsca następnego Zjazdu. Przyjęto wówczas zasadę organizowania zjazdów na przemian w krajach kapitalistycznych i socjalistycznych. W myśl tej zasady w r. 1963 Zjazd powinien odbyć się w kraju kapitalistycznym. Więcej lub mniej obowiązujące propozycje przedstawicieli różnych krajów zostały uszeregowane na rok 1963 następująco: Anglia, Dania, Francja, Ukraina, Węgry.

Na zakończenie Zjazdu odbyła się uroczysta wspólna kolacja, po czym następnego dnia część uczestników udała się na pozjazdowe wycieczki do Słowacji, w Wysokie i Niskie Tatry.

Pragnę tutaj podkreślić wielki wkład pracy mikologów czechosłowackich z akademikiem dr A. Pilátem i dr M. Svrčkem na czele, włożony w organizację tak licznej i interesującego zjazdu międzynarodowego. Należy się im za to gorące podziękowanie. Grupa polskich uczestników Zjazdu nieraz będzie wspominać miłe chwile spędzone na II Zjeździe Europejskich Mikologów.

Alina Skirgiello

KONFERENCJA MIĘDZYNARODOWA WE LWOWIE POŚWIĘCONA BADANIOM FLORY I FAUNY KARPAT

Międzynarodowa konferencja zorganizowana w dniach 1—12 lipca 1960 r. we Lwowie staraniem Akademii Nauk ZSRR i Ukrainy poświęcona była badaniom flory i fauny Karpat oraz obszarów przyległych. W konferencji, poza licznymi pracownikami naukowymi ze Związku Radzieckiego, głównie z Ro-

syjskiej i Ukraińskiej SRR, wzięli również udział przedstawiciele zainteresowanych państw demokracji ludowych: Bułgarii, Czechosłowacji, Polski, Rumunii i Węgier. Z Polski na konferencji obecni byli 3 zoologowie: prof. dr K. Strawiński z Lublina, prof. dr W. Skuratowicz z Poznania, mgr S. Kazubski z Warszawy i 1 przedstawiciel z zakresu botaniki: autor niniejszej notatki, dr K. Zarzycki z Krakowa.

W związku z konferencją opublikowano zbiór prac i tezy referatów. Na posiedzeniach plenarnych i sekcyjnych wygłoszono przeszło 50 referatów, których tematyka dotyczyła: 1) rozwoju fauny, flory i roślinności Karpat w trzeciorzędzie i czwartorzędzie; 2) historii badań zoologicznych i botanicznych w Karpatach; 3) obecnie prowadzonych badań nad florą i fauną Karpat, głównie radzieckich; 4) ochrony przyrody w Karpatach Ukraińskich. W referatach silnie podkreślano wielkie znaczenie badań przyrodniczych dla racjonalnego wykorzystania bogactw naturalnych Karpat. Wszyscy biorący udział w konferencji Polacy wygłosili referaty. Na posiedzeniu plenarnym, w trakcie omawiania badań prowadzonych obecnie w Karpatach krótko przedstawiłem aktualny stan badań geobotanicznych w polskiej części Karpat, na sekcji zaś botanicznej wygłosiłem referat na temat geobotanicznej granicy Karpat Wschodnich i Zachodnich.

Na specjalną uwagę zasługuje przedstawiony na konferencji przez prof. dra W. B. Soczawę z Instytutu Botaniki im. Komarowa w Leningradzie projekt opracowania mapy roślinności Karpat w skali 1:600 000. Wzorem ma być mapa roślinności Rumunii, której wycinek wraz z legendą opublikowano w 5 numerze «Botanicznego Żurnalu» z r. 1958 (Donița, Leandru, Pașcovschi, Puscaru-Soroceanu, Sochava). Przedstawicielem Polski do komisji, która zajmie się przygotowaniem legendy do tej mapy (przewiduje się w sumie 80—90 oznaczeń, oprócz znaków umownych), określeniem granicy Karpat itp. wybrany został prof. dr B. Pawłowski. Pierwsze spotkanie przedstawicieli wszystkich zainteresowanych krajów odbyć się ma w r. 1961 w Leningradzie.

Uchwalono rezolucję, która przesłana zostanie do akademii nauk wszystkich zainteresowanych państw, o konieczności prowadzenia dalszych intensywnych badań zoologicznych i botanicznych w Karpatach i współpracy międzynarodowej. Następną, podobną konferencja, odbędzie się w r. 1962 na terenie Czechosłowacji, prawdopodobnie w Tatrzańskiej Łomnicy.

Po zakończeniu obrad, w dniach 8—12 lipca zorganizowano wycieczkę autokarami na trasie Lwów—Turka—Użgorod—Mukaczewo—Stryj—Lwów. Zwiedzono między innymi lasy bukowe w okolicach przełęczy Użockiej nad górnym Sanem oraz Połoninę Równą (1492 m n.p.m), prowadząc w terenie dyskusje, dotyczące głównie metodyki badań geobotanicznych.

Konferencja umożliwiła nawiązanie osobistych kontaktów pomiędzy pracującymi nad florą i fauną Karpat w różnych krajach, wymianę literatury oraz zapoznanie się z problematyką badań prowadzonych przez zakłady naukowe we Lwowie i Użgorodzie.

K. Zarzycki

Instytut Botaniki PAN w Krakowie